



Dr. M. Akif AKALIN

2001 yılının ilk üç ayı Aleviler açısından çok dikkat çekici gelişmelere sahne oldu. Bunlar arasında Alevi gençler ile, bazı yasadışı örgütler arasında ilgi kurma çabalarını; Kızıldeli dergisinin DGM tarafından “halkı din ve mezhep farklılığı gözeterek kin ve düşmanlığa kışkırtma” gerekçesiyle toplatılmasını; Alevi – Bektaşî Kuruluşları Birliği Kültür Derneği’nin kuruluş dilekçesinin Ankara Valiliği tarafından onaylanmamasını ve yeni Cemevleri yapılmasını engelleme girişimlerini sayabiliriz.

Diyanet İşleri Başkanlığı’nın, İl Müftüleri toplantısında bir Alevi Raporu dağıtması; MGK, MİT ve İçişleri Bakanlığı’nda Alevilerin ve Alevi örgütlerinin tartışılmaya başladıkları yolunda duyumlar alınması ve “belli merkezlerden” bazı Alevi kuruluşlarını açıkça hedef gösteren yayınların başlatılması da önemli gelişmelerdir.

Bu gelişmeler karşısında Aleviler, “yüzyılların deneyimi” ile hemen duyarlılıklarını ortaya koymuşlar ve bu gelişmelerin Maraş, Çorum, Sivas... katliamlarını tezgahlayanların yeni bir girişimi olup olmadığını tartışmaya başlamışlardır. Acaba bu kaygı haklı temellere mi dayanıyor, yoksa bu kaygının arkasında yaşanmış olumsuz deneyimlere dayalı paranoid bir sanrı mı var? Bu soruyu yanıtlayabilmek için, bu olayların hangi ortamda oluştuğuna ve başka olaylarla bir ilişkisi olup olmadığına bakmak gerekiyor. Bütün bu olup bitenler “tesadüfen” mi ard arda geldi, yoksa aralarında bir bağ mı var?

Son birkaç yılı Aleviler açısından değerlendirdiğimizde, Alevi dünyasında çok önemli gelişmelerin yaşanmış olduğunu görürüz. Bu gelişmeleri iki başlık altında toplayabiliriz. Bunlardan **birincisi** Aleviler arasında bir “kimlik” tartışmasının öne çıkmasıdır. Aleviler, kimliklerini bütün yönleriyle ortaya koyma ve Aleviliği “bilimsel” bir yöntemle ele alma çabalarını arttırmışlardır. Bu amaçla Alevi aydınlar tarafından sürdürülen çalışmalar “dar” elit bir çerçevede sınırlı kalmamış, geniş yığınların da (bunlar arasında Alevi olmayanların sayısı az değildir) ilgisini çekmiştir.

İkinci gelişme ise gidrek artan ve yaygınlaşan bir “örgütlenme” eğilimidir. Aleviler bugün; yerel,

bölgesel ve ulusal ölçeklerde (hatta yurtdışında) çok ciddi bir örgütlenme çabası içine girmişlerdir. Dahası, bu örgütler arasında “güçlerini birleştirme” ve “daha büyük çatılar altında toplanma” eğilimi çok güçlüdür. Hatta bazı Alevi örgütleri “birlik” sorununu gündemlerinin başına almışlar, bütün enerjilerini bu alana yığmışlardır. Alevi – Bektâşi kuruluşların 15 Ağustos 2000 tarihinde Hacı Bektaş’ta “birlik” kararı almalarının ardından, yıldırım hızıyla çalışmaların sonuçlandırılması ve 25 Eylül 2000 tarihinde Ankara’da Alevi Bektaşî Kuruluşları Birliği’nin oluşturulması son yılların en önemli gelişmesidir.

Kuşkusuz bu gelişmeler bir dizi sosyal, ekonomik hatta siyasi gelişmenin ürünüdür. Özellikle Türkiye’nin kentleşmesi ve Türkiye’de “kentli” yaşamın başat hale gelmesinin bu tablodaki rolü çok büyüktür. Yine globalleşmeyle birlikte “dinsel” alanda ortaya çıkan yeni eğilimlerin de bu süreçte bir payı olduğu yadsınamaz.(*). Fakat bu yazıda nedenler yerine sonuçlar üzerinde durulacaktır.

İnanç dünyasında yaşanan ulusal ve global ölçeklerdeki gelişmeleri dahi geride bırakabilecek bir olgu da, Türkiye’nin Avrupa Birliği yolunda ulaştığı noktadır. 1999 yılının son günlerinde Türkiye için AB’ne “aday” statüsünün tanınmasıyla, Türkiye yepyeni bir sürece girmiştir. Bu süreçte belirleyici öge “Kopenhag Kriterleri” ve uyum sürecidir. Artık Türkiye, ya Avrupa’nın “değerlerini” benimseyecek, ya da bu sevdadan vazgeçecektir. Türkiye’nin “beni olduğum gibi kabul et, yoksa...” blöfünü AB görmüş ve karşılık olarak “ya bizim değerlerimizi benimse, ya da...” diyerek elini açmıştır. Yani Türkiye’nin “kaderini” belirlemekte “yetki” sahibi olanlar artık tamamen köşeye sıkışmış durumdadırlar.

Peki bu gelişmenin konumuzla ve Aleviler ile ne ilgisi var?

Bu sorunun yanıtı, yine Kopenhag Kriterlerinde, yani Avrupa’yı Avrupa yapan “değerler” sisteminde yatıyor. Bunların başında da Türkiye’nin pek gündemine almaya yanaşmadığı **inanç – vicdan özgürlüğü**

(inançsızlık da dahil) geliyor. Sözün özü, eğer Türkiye AB’ne girmek istiyorsa, inanç – vicdan özgürlüğü alanında “yükümlülüklerini” yerine getirmek zorundadır. Yani eğer Türkiye AB’ne girerse, bundan sonra Alevilerin Cemevi yaptırma talepleri, “bölge, ırk, sosyal sınıf, din ve mezhep adına faaliyette bulunmak üzere dernek kurulamaz” denerek geri çevrilemeyecektir. Yani eğer Türkiye AB’ne girerse, bundan sonra Kızıldeli dergisi, “halkı din ve mezhep farklılığı gözeterek kin ve düşmanlığa açıkça tahrik edici mahiyette sözlerin yer aldığı” gerekçesiyle toplatılamayacaktır. Bence bu gelişme, yazının başındaki gelişmeleri açıklamakta çok önemli ipuçları vermektedir.

Yine Birileri Birşeyler mi Tezgahlıyor?

Dr. M. Akif Akalın tarafından yazıldı.

Acaba birileri, “yarın AB’ne girilir ve Türkiye demokratikleşmek zorunda kalırsa ihtimali” karşısında bazı hesaplar içine mi girmiştir? Düşünün, Türkiye, Avrupa’nın değerlerini benimsemiş, düşünce ve inanç özgürlüğü önündeki tüm engelleri kaldırmış, isteyen istediği gibi düşünebiliyor ve bu düşüncesi nedeniyle hapse atılmıyor... İnançsızların yalandan cenaze namazları kılınmıyor ve cenazeleri ortada kalmıyor... Kimsenin inançları nedeniyle okuma ve çalışma hakkı elinden alınamıyor... Bu **tehditlere (!)** karşı önlem almak gerekmez mi? Yani Türkiye AB’ne girdi diye insanların özgürleşmesine izin mi verilecek?

Birileri birşeyler yapmalı (?) ve bence yapıyor. Yapılan “taleplerin kısılmaya çalışılması”dır. Eğer kimse düşünce, inanç ya da vicdan özgürlüğü talep etmezse, “vermeye” gerek kalmayacaktır. O zaman AB’ne gönül rahatlığı ile girilebilir, Türkiye demokratikleştirilebilir. Ama önce pürüzler temizlenmeli ve bunun için fazla süre kalmadı...

Bazan “çok mu kötümserim” diye düşünüyorum, fakat Maraş, Çorum, Sivas, Gazi... aklıma geldikçe kendimi haklı buluyorum. Bu nedenle Alevi – Bektaşî kuruluşların son gelişmeler karşındaki duyarlılığını takdirle karşılıyorum. Kamuoyunu duyarlılaştırma çabalarının olumlu sonuçlanacağına ve bazı kuşbeyinlilerin kirli hesaplarını boşa çıkartacağına inanıyorum.

(*) [Globalleşme ve Aleviler](#) M.Akif Akalın